

Posudek na diplomovou práci Martina Zelenky „Náboženství a duchovnost v současné společnosti“

Předkládaná diplomová práce pojednává o velice širokém tématu ve (více méně) celosvětovém rozměru, z čehož takřka automaticky plynou některé důležité momenty.

První – u širokých témat se logicky nedá očekávat jejich komplexní postižení v jedné práci (snad v žádné, natož v diplomové) a často ani zpracování všech klíčových souvislostí. Je potom ovšem jasné, že riziko vynechání nějakého problému či okruhu problémů je u takovýchto prací mimořádně vysoké – tím spíše, že zpravidla je možné volit mezi různými způsoby uchopení problematiky a jejího zpracování, mezi různými variantami logického rámce pojetí tematiky. Je zcela zbytečné se v posudku zabývat tím, jak jinak bylo možné danou tematiku zpracovat – daleko důležitější je otázka, zda v práci předkládaný způsob výkladu je jedním z možných a vhodných: v daném případě lze na tuto otázku odpovědět kladně. Tím přistupuji na diplomantův zorný úhel pohledu i výběr konkrétních problémů k bližší analýze a nebudu se dále zabývat tím, co v práci případně není, ale tím, co v práci je. Diplomová práce je vzhledem ke svému užšímu záměru a stanoveným cílům strukturována dobře a v logice zvoleného rámce postihuje relevantní okruhy klíčových témat.

Druhý – u prací vztahujících se k obecnému, celosvětovému měřítku obdobně existuje vysoké riziko neoprávněné generalizace. Diplomant si je této skutečnosti vědom a snažil se přílišného zobecnění vystríhat, i když ne vždy se mu to zcela podařilo (beru to ale jako vcelku přijatelnou cenu za zvolenou obecnou „lokalitu“). Diplomantovi budiž také připsáno k dobru, že na mnoha místech poukazuje u konkrétních otázek na odlišnosti či nejednoznačnosti v celosvětové realitě – nejčastěji se to týká tzv. méně rozvinutých zemí.

Třetí – dané téma a především jeho výklad v jednotlivých kapitolách silně překračuje hranice sociologie, má interdisciplinární charakter, diplomant se občas pohybuje spíše v oblasti náboženské a teologické, jindy spíše politické a politologické, což je u daného tématu nevyhnutelné. Je ovšem nutno konstatovat, že základní a převažující pohled v dané práci je funkčně sociologický.

Jako čtvrtý důležitý moment (související jen volně a zprostředkovaně s širší tematikou) je zde možné ještě připojit pravděpodobnost terminologických problémů, zejména nejednoznačnosti a občasně, i záměrně „mlhavosti“ definic stěžejních kategorií – v daném případě se to týká zejména pojmů „duchovnost“ i „náboženství“. Domnívám se, že s výslovně konstatovanými vymezeními či spíše pojetími náboženství a duchovnosti, která hlavně na začátku práce uvádí diplomant, lze souhlasit – v následném textu se ale autor občas nedrží tak zcela sebou samým postulovaného pojetí a oba pojmy používá spíše v intuitivním, tušeném smyslu a významu (samozřejmě, připouštím, že striktní držení se jednoho vymezeného pojetí by zde bylo hodně obtížné). (Částečně se tyto úvahy vztahují také na pojetí moderní, pozdně moderní a postmoderní společnosti.)

Všechna předchozí konstatování se točila vlastně okolo jediného bodu – diplomant si zvolil ke zpracování téma nelehké s více méně předem danými („nevyhnutelnými“) úskalími. Při hodnocení výsledku práce je možné říci, že se s tématem i jeho problémy vyrovnal v podstatě úspěšně – výsledná práce je zajímavá, prezentované úvahy jsou dobře podloženy (ať v teorii názory jiných autorů nebo v realitě konkrétními údaji), výklad je logický. Vysoce oceňuji objem prostudované literatury (navíc jde především o literaturu v angličtině, nota bene z několika málo posledních let).

Přes veškeré kladné hodnocení ale přece jen dvě skupiny konkrétních výtek mám: první – ne vždy je zřetelné odlišení názorů diplomanta a názorů sociologů, politologů atd., jejichž práci

diplofant využívá (v práci se málo používají přímé citáty), druhá – diplomová práce by nutně potřebovala češtinářskou korekturu (i když se mnohé v definitivní verzi silně zlepšilo): zřejmě právě i pod vlivem používané zahraniční literatury se v textu objevují některé nečeské stylistické vazby a obraty (např. na str. 10 „nabírá na nových a globálních dimenzích“, na str. 42 „byly konflikty a násilí formami interakce mezi náboženstvím a politikou, které přinesly nejvíce zájmu“ atd. – mimochodem: co znamená termín „indigenizována“ na str. 36?), anglicismy typu v češtině bezdůvodného psaní velkých písmen (např. v Evropských zemích), dále časté prohřešky proti pravidlům interpunkce.

Závěr: Domnívám se, že diplomová práce Martina Zelenky splnila požadavky běžně na tento typ prací kladených a že v ní diplomant prokázal schopnost samostatné práce v sociologii. Proto danou diplomovou práci plně doporučuji k obhajobě.

Praha, 28.1.2006

PhDr. Jana Duffková, CSc.
vedoucí diplomové práce

